

2 Sloboda kretanja
Do svojih prava
slobodnim kretanjem

3 Udruženi migranti
Zajedno do uspjeha

4 Zajedno protiv krize
Pružimo otpor
nehumanoj inicijativi

Broj 5 | septembra 2020 | Srpski / Hrvatski / Bosanski

Dodatak «work» novinama | Redakcija T +41 31 350 21 11, F +41 31 350 22 11 | info@unia.ch | www.unia.ch

Poštovanje za sve

Ukidanje slobode kretanja neprihvatljivo

Inicijativa desničara je nehumana i zapravo bi značila ukidanje slobode kretanja XYZ © Ibrahim Öztürk

SVP-ova Inicijativa o napuštanju je perfidna. Predstavlja se kao da se njome želi ograničiti migracija. U stvarnosti želi da mnoge migrantkinje i migrante ostavi bez prava, a zaposlene bez zaštite plata. To je opasna igra, posebno u ovako nesigurno doba. Predstavnici udruženja migranata apeluju na sve koji imaju pravo glasa da svojim glasovima inicijativu sruše sa zemljom.

Hilmi Gashi

Vania Aleva, predsjednica unije i potpredsjednica Saveza švajcarskih sindikata (SGB), naglasila je u svom pozdravnom govoru važnost mobilizacije protiv ove opasne inicijative. «SVP-ova inicijativa napada prava svih nas kao radnika. Napada pravo na slobodan izbor prebivališta i života sa porodicom. Napada i prava i plate zaposlenih,» konstatovala je.

Moramo svima da jasno stavimo do znanja: ne želimo da se vratimo u Švajcarsku prepunu baraka. Ne želimo da se vratimo u vrijeme u kom su stotine hiljada radile u nečovječnim uslovima. Ne želimo da se vratimo u Švajcarsku u kojoj se djeca moraju skrivati.

Vania Aleva je apelovala na prisutne da se pokrenu uprkos pandemiji, jer «27.09. moramo jasno da se usprotivimo ovoj nečovjećnoj inicijativi. U našim udruženjima, sa našim članovima!»

SVP želi da ukine slobodu kretanja

Poslanik Fabian Molina je u svom izlaganju rekao: «Ova inicijativa je daleko radikalnija i opasnija od Inicijative o masovnoj imigraciji. SVP kaže da želi da ograniči migracije. U stvari želi da ukine slobodu kretanja.» Po Molini-
nom mišljenju ovakav eksperiment u ovoliko ekonomski teškim vremenima predstavlja igru sa radnim mjestima i zaštitom plata. Švajcarska u prostoru EU zarađuje svaki treći franak. Uz to preko 450000 Švajcarkinja i Švajcaraca profitira od Sporazuma o slobodi kretanja sa EU. «Oni žive, rade, studiraju i istražuju na području EU», rekao je Molina.

Napuštanje tog Sporazuma ugrozilo bi i prateće mjere. One su instrument koji nam omogućava da zaštitimo plate u Švajcarskoj, kao i da brže proglasimo kolektivne ugovore obavezujućim za sve. I to smeta milijarderima u SVP-u,

rekao je Molina. Multimilijarderka Martulo Bloher želi zaposlene sa manjim platama i bez ikakve zaštite.

Za otvoreno i solidarno društvo

Za Molinu je glasanje ujedno i pitanje vrijednosti. Jer svi ljudi u Švajcarskoj daju svoj važan doprinos. «Svijet nije samo u ovim malim granicama naše države. Mi smo zemlja sa ljudima koji imaju veze sa cijelim svijetom. Separacija nije rješenje. Otvorena i solidarna Švajcarska je recept za uspjeh u budućnosti», rekao je on.

Na kraju je Molina dodao i to da ono što nam je potrebno nije nazadna politika, već rješenja usmjerena ka budućnosti kako bi se napravile strukturne promjene tržišta rada, prvenstveno zbog digitalizacije.

Manifest udruženja migranata

Nakon diskusije objavljen je i Manifest udruženja migranata protiv SVP-ove Inicijative o napuštanju. Matia Lento, novinar i aktivista, rekao je: «Manifest je važan dokument u kom pokazujemo koliko je važan doprinos migrantkinja i migranata privrednom, kulturnom i društvenom uspjehu Švajcarske.» Manifest je i glasan simbol otvorene i solidarne Švajcarske.

Slika: «Murales» je zajednička slika čileanske slikarke Tamare Carascko i učesnika na sastanku.

Pružanje otpora nehumanoj inicijativi protiv slobode kretanja je od posebnog značaja kako Švajcarska ne bi sama sebe dovela u izolaciju. Takva pojava ne može odgovarati ni Švajcarskoj a ni migrantima. Svi zajedno moramo imati široke poglede ka budućnosti

Editorial

©Arben Llapashtica

Dijelom moćna SVP politika ima svoj sistem. Milijarder u partiji daju ton. Drugi prate i podržavaju ih u parlamentu, državnoj administraciji, medijima. Cilj: unazaditi teško izvojevana socijalna dostignuća poput zaštite plata, kolektivnih ugovora, AHV penzija, itd. Čak i perfidnim inicijativama, kakva je i ova posljednja, «Inicijativa o ograničavanju».

Milijarderima u SVP-u smeta sloboda kretanja. Ona je okončala neljudski status sezonskog radnika. Pokupiti i izrabljivati ljude, a onda, kada više nisu od koristi, poslati kući, više nije tako jednostavno kao ranije. I jaki sindikati, koji se bore za prava radnika, predstavljaju im trn u oku.

Sve to mora da prestane. A inicijativa nudi šansu da se sva ova dostignuća ponište. Videima, novinskim člancima i oglasima hrane se mržnja i predrasude. EU i migrantkinje i migrant predstavljaju se kao pretnja. Izaziva se netrpeljivost. Sve je to planirano.

SVP je svojom ksenofobičnom trajnom kampanjom pomjerila koordinate političkog sistema udesno. Sada je na nama, ljevici, da vratimo progresivne snage na pravi put, da zaustavimo ovu politiku podjele. Za dobrobit Švajcarske. To ćemo postići samo ako politički i društveno otvoreno i hrabro diskutujemo o pitanjima značaja migracije, prosperiteta, solidarnosti i demokratije.

Jasno Ne Inicijativi o napuštanju 27.09. bilo bi izuzetno snažan prvi znak.

Hilmi Gashi

Kratke vijesti

Lantal Textiles AG ukida 55 umjesto 75 radnih mjesta

Proizvodnja tekstila Lantal umjesto prvobitno najavljenih 75 ukupno ukida 55 radnih mjesta. Zahvaljujući angažmanu zaposlenih, komiteta osoblja i Unije u procesu konsultacija spašeno je 20 radnih mjesta. Za one koji su otkaze ipak dobili, zaposleni su postigli donošenje socijalnog plana. Lantal je obavezan da obezbijedi dugoročnu proizvodnju u Langentalu i Melnauu. Unija će nastaviti da pruža podršku zaposlenima i komitetu osoblja, kao i da pomno posmatra dalji razvoj situacije.

Unija zahtijeva da Manor odustane od otpuštanja

Unija je zgrožena što Manor grupa vrši nedopustiv pritisak na svoje zaposlene da prihvate produžavanje radnog vremena sa 41 na 42 sata. U suprotnom im prijeti otkaz. Manor mora da poništi otpuštanja, sprovede transparentan proces konsultacija, poštuje prava sindikata i okonča nečastan pritisak na svoje osoblje.

Zaposleni u prodavnicama Orsay zahtijevaju odštetu

Deset od jedanaest Orsay prodavnica u Švajcarskoj se zatvara. 55 osoba ostaje bez posla. Nakon procesa konsultacija obilježenog brojnim nepravilnostima, uprava firme potpuno je izignorirala prijedloge zaposlenih o sprečavanju otpuštanja. Odbila je i socijalni plan. I to sve iako iza Orsay-a stoji izuzetno imućna porodica Mullijes (Mulliez). Uključivanjem Unije ipak je omogućeno da se spriječe ilegalna otpuštanja, posebno trudnih žena.

Akcijom «Zatvaranja vrata» zaposleni i Unija su zahtijevali da koncern postane svjestan svoje društvene odgovornosti i ipak isplati plate na koje su zaposleni imali pravo u okviru prinudnog prekida rada.

Penziona osiguranja nastavljaju pad

BVG komisija preporučuje spuštanje minimalne kamate na istorijski niskih 0,75%. Penzije drugog stuba time nastavljaju svoj pad. Sve veći pritisak na drugi stub osiguranja. Pored niskih starosnih penzija iz prvog stuba osiguranja, napad na drugi stub osiguranja ne bi bio ljudski i to bi značilo udarac za one koji ne mogu pružiti otpor.

Nema tolerancije za seksualno uznemiravanje Potrebna je kulturološka promjena

Anita Frommenwiler

Seksualno uznemiravanje širom rasprostranjen problem na obukama. Anketa Unijine omladine za 2019. pokazuje da je 80% žena i 48% muškaraca već jednom seksualno uznemiravano. Trećina njih na radnom mjestu. Vrijeme je da se seksizam sasječe u korijenu, odmah na početku poslovne karijere.

Unijina omladina je anketom sa 800 ispitanika došla do užasavajućeg podatka da je 80% žena i 48% muškaraca u dualnom sistemu obrazovanja već jednom seksualno uznemiravano. Do seksualnog uznemiravanja i prekoračenja granice dolazi u raznim sferama života. To ukazuje na duboke socijalne probleme vezane za nejednaku raspodjelu moći na osnovu starosti, pola, etničke pripadnosti i drugih korelacionih kategorija. Ovo je moguće uslijed nedostatka sankcija i društvenog neznanja. Jedna od žrtava izjavila je za Uniju:

«Na početku se nisam usuđivala da nešto kažem. Kada sam o tome ispričala jednom nastavniku, počnilac je sve negirao i kao da se ništa nije desilo.»

Ne samo prekoračenje granice, nego i neznanje šta činiti i kako reagovati, jasno pokazuje da smo i dalje jako daleko od ravnopravnosti.

Svijest o prekoračenju seksualnih granica i pozicija žrtava moraju dalje da se jačaju. Poslodavci, stručne škole i službe za obrazovanje imaju obavezu da reaguju! Seksualno uznemiravanje više ne smije biti tabu tema. Takvi događaji su od presudnog značaja za živote mladih ljudi. Važno je pokazati da mladi nisu sami i da se mogu braniti uz pomoć sindikata i drugih nadležnih mjesta.

Novi onlajn portal i konkretne mjere

Unija je u tu svrhu pokrenula novu portal www.belaestigung-in-der-le-hre.ch. Ponuđene su konkretne mjere koje se mogu integrisati i podsticati na poslu, a posebno u životima mladih ljudi. Na ovaj način mladi ljudi dobijaju praktične smernice za djelanje, a poslodavci i stručne škole upute koje mogu konkretno da sprovedu i time aktivno prenose važnost netolerancije prema seksualnom uznemiravanju.

Starosno osiguranje

Nema smanjenja na štetu žena

Tri godine nakon propasti prvog nacrtu reformi penzija na narodnom glasanju 2017. država predstavlja novu verziju u vidu «AHV 21». I ona predviđa dodatno pomeranje starosne granice za žene. I građanske partije planiraju reformu penzija koja treba da se finansira na štetu žena. Savez sindikata Švajcarske (SGB) i Socijaldemokratska partija (SP) su već najavili protivljenje ovom pomeranju granice.

Marek Wieruszewski

Oba predloga se zasnivaju na ideji da se finansiranje AHV-a reformiše smanjenjem penzija. Što je još gore, to treba da padne na leđa žena. Godinu dana nakon štrajka žena, jedne od najvećih akcija u švajcarskoj istoriji, ovakva ideja zvuči posebno cinično.

Žene su već dovoljno uskraćene

Upravo u slučaju penzija je platna diskriminacija žena jasno vidljiva. Trećina žena još uvijek ne dobija nikakvu platu iz 2. stuba – jer zarađuju manje od 25.000 franaka godišnje. «Upravo zato su dobre AHV penzije važne za žene» - kaže poslanica Ivon Feri. «Zbog toga moramo da se fokusiramo na finansijsku stranu AHV-a, a ne da smanjujemo penzije za stanovništvo.»

Regularna starost za penziju trenutno iznosi 64 godine za žene i 65 godina za muškarce. Međutim, već sada samo 30% žena radi puno radno vrijeme u posljednjih 10 godina pred penziju. I to iako bi one željele da rade više. Prema podacima Savezne službe za statistiku, nedovoljna zaposlenost kod žena je 3,5 puta češća nego kod muškaraca. Preko 40% nedovoljno zaposlenih žena bi željelo da radi puno radno vrijeme, a preostalih 60% bi rado produžile svoje djelimično radno vrijeme. Uzroci ovoj situaciji se mogu pronaći u teškoj uklopljivosti porodičnog i poslovnog života. Žene smanjuju svoj obim posla kako bi se brinule o djeci. Starije žene napuštaju svoje poslove ili smanjuju njihov obim kako bi se brinule o starijim članovima porodice kojima je potrebna njega, ili pak o unučadi. To direktno

vodi do nižih penzija. Zbog toga pomjeranje granice za penziju za žene uopšte nije opcija, ukoliko one ne dobiju ništa zauzvrat po pitanju poboljšanja jednakosti na tržištu rada i pri podjeli poslova u domaćinstvu.

Inicijativa za 13. AHV penziju

S obzirom na to da mnoge žene dobijaju samo AHV penziju, važno je poboljšati je. Zbog toga Unija pokreće inicijativu koja treba da garantuje 13. AHV penziju. Pojedinačna AHV penzija iznosi između 1.185 i 2.370 franaka mjesečno. Stariji ljudi žive u siromaštvu u jednoj ovako bogatoj zemlji. Sramotno stanje, protiv koga se zajedno moramo boriti. Inicijativa predstavlja prvi korak na putu ka penzijama koje omogućuju dostojanstvenu egzistenciju.

Korona Zaštita zdravlja na poslu

Poslodavac mora zaštititi zaposlene trudnice od koronavirusa. U suprotnom mora da nastavi sa isplatom zarada i zabranom zapošljavanja!

Trudnice se smatraju najosjetljivijim u doba koronavirusa. Savezno vijeće za zaštitu zdravlja je o tome odlučilo 5. avgusta 2020 nakon procjene novih dokaza o Kovidu 19 u vezi trudnoće a u saradnji sa Udruženjem ginekologa. To ima dalekosežne posljedice za pogođene. Posebna pažnja treba da se posveti trudnicama. U suprotnom može doći do zabrane rada ili daljnje isplate plata

Obaveze poslodavca

U skladu sa članom 6 Zakona o radu i članom 10 pravilnika mjera u posebnim situacijama za borbu protiv epidemije Kovida 19, poslodavac je dužan da na radnom mjestu obezbjedi zaštitu zdravlja svojih zaposlenih i da primjeni preventivne mjere protiv Kovida 19. Zbog toga mora preduzeti sve mjere zaštite posebno osjetljive grupe kao što su zaposlene trudnice.

Poslodavci moraju osigurati da se zaposleni mogu pridržavati preporuka Saveznog vijeća za zdravlje u pogledu primjene higijene i dovoljnog razmaka distance. U tom cilju moraju se obezbjediti i sprovesti odgovarajuće mjere. Ako se preporučena razdaljina ne može primijeniti mjere se moraju preduzeti u skladu sa stop principom (zamjena, tehničke mjere organizacione mjere lična

zaštita odgovarajućom opremom). Poslodavci i menadžeri su odgovorni za izbor i sprovođenje ovih mjera i moraju omogućiti finansije za primjenu mjera.

Pravilnik o zaštiti materinstva zahtijeva da se u slučaju izloženosti SARS Kovida 2 zdravstveni rizik za majku i dijete mora procijeniti i u tom kontekstu poduzeti sve za zaštitu imunog sistema i preduzeti zaštitne mjere. Mora se obezbjediti da se ne izlažu riziku i da se ne nanosi šteta za majku i dijete. Način zaštite trudnice na radnom mjestu zavisi od uslova rada na licu mjesta. Nužna je procjena rizika ako se izlaganje ne može spriječiti. Tu se ubraja i put do posla. Poslodavac mora platiti procjenu rizika od strane nezavisnog specijaliste. To može zatražiti ljekar koji liječi trudnicu.

Poslodavac mora spriječiti izlaganje riziku!

Ako se zaštita ne može garantovati, trudnici se mora dodijeliti drugi bezopasan posao jednake vrijednosti ili se joj omogućava rad od kuće.

Ovo su prava žena

Ako zaposlena primijeti da je trudna treba da razgovara sa nadležnim ljekarom. On ili

ona je odgovoran za procjenu zdravlja i efikasnosti zaštitnih mjera i može zahtijevati procjenu rizika.

Ako nisu moguće nikakve mjere ili poslodavac ne izvrši procjenu rizika ili ne primjeni zahtjeve ljekara koji nadgleda, žena ima pravo a nadležni ljekar obavezu da formuliše odnosno definiše zabranu rada kroz ljekarsko uvjerenje.

Ako je slučaj da poslodavac ne može da ponudi ekvivalentan zamjenski posao (npr. Posao od kuće) mora da nastavi da isplaćuje 80 % zarade, a da zaposlena ne dolazi na posao.

Žene su zaštićene od otkaza tokom trudnoće

Tokom trudnoće postoji zaštita od otkaza i 16 nedjelja po rođenju djeteta (Član 336c Obligaciono pravo). Zaštita od otkaza postoji od početka trudnoće čak iako otpuštena službenica primijeti kasnije da je bila trudna za vrijeme kad je dobila otkaz. Svako otpuštanje za vrijeme zaštite od otkaza je ništavno tj. ostaje neefikasno čak i nakon isteka perioda zaštite od otkaza.

Poslodavac ne može otpustiti trudnicu zbog toga što je dobila zabranu da radi

Trudnice spadaju u najosjetljiviju grupu zaposlenih i treba ih zaštititi

Prebrodimo krizu solidarno! 20 000 potpisa apela

Preko 20 000 zaposlenih potpisalo je apel da se isplati pun iznos plata i da ne bude otpuštanja. Neophodno je solidarno prevazilaženje krize – a i moguće. Sada Savezno vijeće ima obavezu da se pridruži.

Državna pomoć ima za cilj da održi radna mjesta i ne podigne dividende firmi. 20% odbitka od plate je već finansijski kazna za zaposlene, koji i onako jedva zarađuju za život.

Garancija plata, a ne otpuštanja zbog korone!

Država tokom krize izazvane koronavirusom firmama garantuje 60 milijardi franaka pomoći – a broj nezaposlenih uprkos tome rapidno raste. Tako ne može. Preduzeća dobijaju pomoć da održe radna mjesta i nastave sa isplaćivanjem plata, a ne dividendi vlasnicima.

Za niske plate isplata 100%

Skoro milion ljudi trenutno se nalazi na prinudnom prekidu rada i dobija samo 80% svoje uobičajene plate. Mnogim zaposlenima je teško da od tog novca prehrane sebe i svoje porodice.

Zbog toga zahtijevamo:

- isplatu 100% iznosa za plate do 5000 franaka.
- da ne bude otpuštanja zbog korone. Firme sa milijardama dobiti od države moraju da garantuju radna mjesta.

Šta manjak od 20% znači za zaposlene u branšama sa niskim primanjima

Smanjenja plata za 20% za mnoge je finansijski jedva izdrživo. Posebno ako je plata i u normalnim okolnostima niska. Zaposleni u ugostiteljstvu zarađuju u prosjeku oko 4100 franaka mjesečno (za puno radno vrijeme). Kada se odbije 20%, njima ostaje plata od oko 3300 franaka!

Oko polovina zaposlenih na prinudnom prekidu radi u branšama sa niskim primanjima. Nasuprot tome, u branšama sa visokim primanjima jedva i da ima prinudnog prekida, a samim tim ni smanjenja plata.

Za ekonomiju

Sada je od centralnog značaja održati kupovnu moć. Zbog zaposlenih sa niskim i srednjim primanjima, koji sa problemima oko čuvanja djece, nesigurnošću radnih mjesta i bolešću bliskih osoba već imaju dovoljno briga. Ali i zbog švajcarske ekonomije.

Manifest udruženja migranata

povodom glasanja o Inicijativi o napuštanju 27.09.2020.

Solidarnost umjesto izopštavanja

Današnja Švajcarska nezamisliva je bez migrantkinja i migranata. Mi smo već decenijama aktivan dio privrednog, društvenog i kulturnog razvoja zemlje. Bez nas Švajcarska danas ne bi bila to što jeste.

Međutim, umjesto da se prizna svačija zasluga i umjesto da zajedno unaprijedimo našu zajedničku domovinu, desnopolistički političari pokušavaju da podijele zemlju. Sebe zovu «Mi», a nas «Drugi» – i govore uvijek i samo o sebi samima. To je opasno. Jer, politika koja se zasniva na izopštavanju, diskriminaciji i rasizmu ne može imati uspjeha. Samo zajedno možemo napredovati; pojedinačno idemo unazad. Ali baš tamo oni i žele, nazad u vrijeme jeftine i fleksibilne radne snage, bespravno strpane u barake, odvojene od svojih porodica. Jer to je pravi cilj SVP-ove inicijative o napuštanju: umjesto zaštite plata i jednakih plata, oni ponovo žele nedopustivi status sezonskog radnika i čist put za damping i izrabljivače. Mnogo jeftinih i prava lišenih zaposlenih, koji rintaju i ne mogu da se brane.

Više prava zahvaljujući slobodi kretanja

Pritom je priča o Sporazumu o slobodi kretanja priča o uspjehu. Zahvaljujući njemu svi mi – građani EU/EFTA kao i Švajcarke i Švajcarci – slobodno možemo da biramo gdje želimo da radimo i živimo, možemo da dovedemo svoje porodice i živimo sa njima. To su naša ljudska prava, koja nam Sporazum o slobodi kretanja svima garantuje. To je SVP-u već godinama trn u oku. Oni žele da svojom inicijativom liše migrantkinje i migrante svih prava, i da u isti mah pogorša prava i plate svih zaposlenih u Švajcarskoj.

Ova nazadna i ksenofobična slika društva koju daje SVP nema veze ni sa realnošću. Jer mi smo već dugo tu, kao dio raznovrsne Švajcarske!

Ali nije samo ova aktuelna kriza pokazala da izazove možemo prevazići samo ujedinjeno. Zbog toga se kao predstavnice i predstavnici migrantkinja i migranata u Švajcarskoj odlučno suprotstavljamo ovom napadu na naša zajednička prava, zato što se mi zalažemo za princip jednakosti za sve. Inicijativa o napuštanju šteti svima nama, bilo da smo strankinje, stranci, Švajcarke ili Švajcarci.

Naš odgovor na napad SVP-a zove se solidarnost:

- Umjesto za ksenofobiju i izopštavanje, zalažemo se za otvorenu i solidarnu Švajcarsku, punu poštovanja.
- Umjesto politike usmjerene protiv migrantkinja i migranata zahtijevamo sigurnost boravka, pravo na porodični život, slobodu kretanja i naseljavanja, kao i ravnopravnost za sve. Zahtijevamo garanciju ljudskih prava za sve!
- Umjesto da se borimo za interese manjine, borimo se za socijalnu jednakost i dobre radne uslove za sve.

Važno NE Inicijativi o napuštanju

Zajedno i samouvjerenost istupamo protiv uništavanja svih naših prava! Nećemo dozvoliti da SVP sprovede svoju asocijalnu i rasističku politiku. Zajedno se zalažemo za jasno **NE SVP-ovoj Inicijativi o napuštanju 27.09.2020!**

Darinka Filipović

Pitanja & odgovori

Benzinska pumpa: moram li da pripremam otvaranje pumpe u svoje slobodno vrijeme?

Radnim danima radim na jednoj benzinskoj pumpi. Prodavnica je tokom radne nedelje otvorena od 6 do 23 časa. Moj nadriješeni zahtijeva da u prodavnici budem već u 5:30 kako bih pripremio sve za otvaranje. Međutim, to vrijeme se ni ne evidentira, ni ne naplaćuje, jer ne spada u radno vrijeme. Koleginice i kolege koji zatvaraju prodavnicu imaju isti problem. Da li je to dozvoljeno?

IGOR ZORIC: Ne. Radno vrijeme je vrijeme u okviru kog morate da stojite na raspolaganju firmi. To je u Vašem slučaju već od 5:30, jer Vi u to vrijeme morate biti na radnom mjestu kako biste sve pripremili, otvorili prodavnicu i započeli sa konkretnim poslom. Isto važi i za Vaše koleginice i kolege. Tek kada se završi obavezno pospremanje i prodavnica se zatvori, završava se i radno vrijeme. Ako se posao uz to završi u satu koji je granica noćnog rada (po pravilu između 5 i 6h, odnosno 23 i 24h, Vaš poslodavac za ovaj noćni rad mora da Vam da i dodatak od 10%.

Work, 21. August 2020

NEMA GRATIS RADA: Vrijeme potrebno za pripremu lokala računa se kao radno vrijeme. (Foto: Keystone)

Skraćivanje godišnjeg: dozvoljeno zbog prinudnog prekida rada?

Prošle godine sam bila bolesna duže od mjesec dana. Kao posljedicu toga mi je firma skratila godišnji odmor. Sada je zbog korona krize došlo do prinudnog prekida rada. Zbog toga se plašim da će mi odmor ponovo biti skraćen. Smiju li oni to?

MYRIAM MUFF: Ne. Preduslovi za skraćivanje godišnjeg odmora regulisani su Članom 329b Obligacionog prava. Prinudni prekid rada tu nije predviđen kao razlog za skraćivanje odmora. Skraćivanje godišnjeg je moguće samo u slijedećim slučajevima: kada je zaposleni sam kriv za sprečavanje rada ili kada zaposleni ne može da radi zbog bolesti, nesreće, ispunjavanja zakonskih obaveza, vršenja javne službe ili odmora za mlade. Nije osnovano nikakvo skraćivanje ako sprečavanje rada traje manje od mjesec dana po godini ili ako razlog sprečavanja rada za koje zaposleni nije kriv nije predviđen zakonom, kao što je to slučaj upravo kod prinudnog prekida.

Work, 12. Juni 2020

Rad noću: dežurstvo bez kompenzacije?

Radim u staračkom domu i redovno imam noćne smene. Od 21 do 23h obavljam svoj redovni posao. U 3h počinje takozvani noćni nadzor koji traje do 6h. Za vrijeme ovog perioda obavezno moram da budem u domu u sobi opremljenoj alarmima, kako bih mogla da reagujem čim je to potrebno. Pošto tokom ovog perioda mogu da legnem i spavam, poslodavac odbija da mi da vremenski dodatak za redovan rad noću, iako to jeste regulisano Zakonom o radu. Da li je to u redu?

IGOR ZORIC: Ne. U Vašem slučaju imate pravo na kompenzaciju u iznosu od 10% vremena tokom kog radite noću. To ne zavisi od toga da li ćete leći, i u idealnom slučaju se odmoriti. Dežurstvo u preduzeću mora da se planira kao radno vrijeme. To za Vas znači da za cijeli period rada noću, dakle za 7 časova (= 420 Minuten), treba da dobijete vremenski dodatak od 10%, dakle 42 minuta. Ovo vrijeme Vam se mora dati na korišćenje u roku od jedne godine. Uz to ne smijete da radite direktno nakon takvog noćnog dežurstva. To je moguće tek nakon što iskoristite dnevni odmor u nastavku noćnog dežurstva.

Work, 21. August 2020

Stan ili kuća u vlasništvu Situacija nakon napuštanja Švajcarske

Kupovina stana ili kuće više nije životni san ni kod stranaca i strankinja. Sve je više vlasnika nekretnina ljudi stranog porijekla, koji se u vrijeme penzionisanja odlučuju da svoj ostatak života provedu u svojoj domovini a stan ili kuću da prenesu u vlasništvo djeci.

Pitanje se postavlja da li njihove pretpostavke koje baziraju na volji preuzimanja obaveza i prava o plaćanju mogu jednostavno i bez poteškoća sprovesti u stvarnost. Za ovaj postupak je potrebno pripremiti se na vrijeme kako biste svoj stan ili kuću prilikom penzionisanja mogli prebaciti na sina ili kćerku. Nedovoljna priprema može da vam pomjeri termin za napuštanje zemlje. Stoga se preporučuje da se na vrijeme javite svojoj banci kod koje imate hipoteku.

Učešće za nekretninu uplaćeno iz penzione kase

Velika razlika postoji da li ste obvezni dio za učešće uplatili u gotovini od ušteđenog novca ili iz fonda penzione kase. Ako imate

nekretninu i želite napustiti Švajcarsku važno je da na vrijeme stupite u kontakt sa svojim povjerenicom tj. Bankom. Banka je ta koja Vam je dala hipotekarni kredit i ona će Vam dati najbolji savjet.

Potrebno je ispitati bonitet

Kod preuzimanja nekretnine nije dovoljno samo volja sina ili kćerke da preuzmu nekretninu i samim tim i obavezu daljeg plaćanja, već je nužno preispitati da će to on ili ona moći izdržati kad je u pitanju isplata preostalog duga. U svakom slučaju kao osnova za «izdrživost plaćanja» se uzima osnova od ukupne godišnje zarade tj. Jedna trećina od ukupne godišnje zarade se računa za plaćanje troškova nekretnine u vlasništvu.

Ranije penzionisanje Kad je to isplativo?

Ranije penzionisanje ponekad nosi sa sobom dodatne finansijske nedaće iako toga nismo svjesni. Stoga prije donošenja ove značajne odluke potrebno je konsultovati se sa stručnim savjetnikom za socijalna osiguranja.

Sve više zaposlenih ostaju bez posla u nekim godinama koje nisu dovoljne za penzionisanje a „prestar“ ili preskupi za novi posao. Šta nam donosi prevremeno penzionisanje a koji su nedostaci, možete saznati kod svog pravnog savjetnika.

U osnovi postoji mogućnost prevremenog penzionisanja u većini penzionkasa sedam godina pre redovnog stroasnog penzionisanja. Za mnoge to zvuči izazovno i kao pravo rješenje posebno za osobe koje su ostali bez posla između 56. i 58. godine starosti.

Međutim vrlo malo je upućeno da se na penzionisanje od 58 odnosno 59 godina stroasti odnosi na penzionisanje iz penzione kase tj. Drugog stuba osiguranja. Znači onaj ko ima dovoljno novca u penzionoj kasi može računati da će prebroditi taj vremenski period do redovnog penzionisanja

kad ima pravo i na redovnu starosnu penziju iz prvog stuba osiguranja. Uputno u ovoj namjeri je to što većina njih misli da kad navršše godine starosti za redovno penzionisanje može podići i kapital iz drugog stuba osiguranja. U praksi to nije slučaj i ako se već odlučite na penzionisanje onda ta odluka važi do kraja života i isplata će biti na mesečnom nivou zavisno od toga koliko ste već uplatili u fond drugog stuba osiguranja.

Mogu li da se penzionišem i naplaćujem novac iz osiguranja za nezaposlene?

Ne to nije moguće. Isto tako ako se odlučite na prevremeno penzionisanje iz drugog stuba osiguranja sa navršenih 58 odnosno 59 godina starosti morate biti svjesni da ste odustali od isplate kapitala i da nemate pravo na novac za nezaposlene. Stoga je potrebno da sve analizirate sa stručnom osobom.

Prijevremeno penzionisanje iz prvog stuba osiguranja

Prijevremeno penzionisanje iz prvog stuba osiguranja je moguće dvije godine prije redovnog penzionisanja što znači da muškarcima mogu da se penzionišu sa 63 godine a žene sa 62 godine starosti. U tom slučaju se starosna penzija iz prvog stuba osiguranja umanjuje za 6,8 procenata po godini. Jedna od omiljenih opcija kada je u pitanju prijevremeno penzionisanje je da se ljudi odlučuju na prijevremeno penzionisanje iz prvog stuba osiguranja a iz drugog stuba osiguranja tj. Iz penzione kase podnose zahtjev za isplatu kapitala. Ta opcija je moguća al se preporučuje da se konsultujete sa stručnom osobom kako ne biste imali pogrešna očekivanja i starosti ne biste doživjeli razočarenje.

Rano penzionisanje opuštenost ili briga